

بررسی جریان و عوامل کلان تعیین کننده وجوه ارسالی نیروی کار به ایران

محمد کاظم نظیری^۱، مریم ترکاشوند^۲

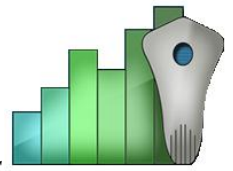
چکیده

وجوه ارسالی مهاجران را می توان بعنوان ابزارهای توسعه برای کشورهای عمده صادر کننده نیروی کار فرض کرد. وجوه ارسالی رسمی گزارش شده، یک منبع بزرگ از جریان های خارجی برای کشورهای در حال توسعه است که سرمایه گذاری مستقیم خارجی را دنبال می کند. میزان رشد و طبیعت باثبات این وجوه، آنها را به یک موضوع مهم و جذاب برای اقتصاددانان تبدیل کرده است، از این رو هدف این پژوهش بررسی روند وجوه ارسالی نیروی کار مهاجر ایرانی و عوامل تعیین کننده آن با استفاده از روش توصیفی می باشد. یافته های پژوهش نشان می دهد که جریان وجوه ارسالی به ایران روند افزایشی با شیب ملایم داشته و رابطه تولید ناخالص داخلی و خارجی با وجوه، مثبت و رابطه تفاوت نرخ بهره داخلی و خارجی و نرخ ارز موثر واقعی منفی می باشد.

کلید واژه ها: وجوه ارسالی، ایران، شرایط اقتصادی

^۱ عضو هیات علمی دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی دانشگاه بوعلی سینا همدان Naziri_k@yahoo.co.uk

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه بوعلی سینا همدان maryamtorkashvand75@yahoo.com

مقدمه

مهاجرت گسترده نیروی انسانی به ویژه نیروی کار ماهر و متخصص یکی از مسائلی است که طی سال های اخیر دولت ها و سازمان های بین المللی را به چالش کشانده است. تمامی کشورها براساس اصل رقابت در پی دستیابی به حجم گسترده تری از بازار کار جهانی مبتنی بر مدیریت نوین مهاجرت نیروی کار و اشتغال می باشند. بدیهی است خروج بدون برنامه و هدفمند این نیروها موجبات خروج حجم قابل توجهی از سرمایه های انسانی و ملی را در پی دارد که این امر کشورهای مذکور را در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی دچار خلأهای مختلف در حوزه های فناوری مدیریت و منابع انسانی خواهد نمود. باید توجه نمود که صرفاً مهاجرت یک تهدید نبوده و می توان در عین حال با تدوین سیاست های محوری متناسب، رشد اقتصادی و اجتماعی خود آن را به یک فرصت تبدیل نمائیم (آزادی کناری، ۱۳۸۸).

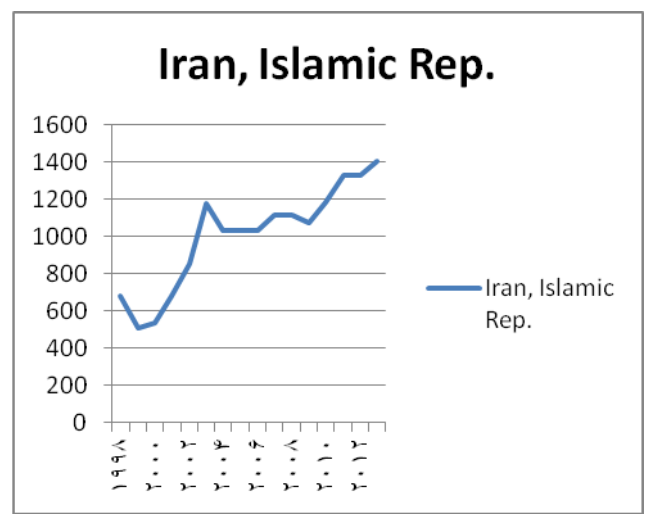
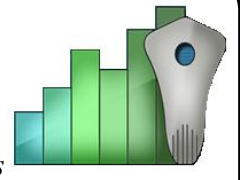
وجوه ارسالی مهاجران، یک بخش از درآمدهای دریافت شده نیروی کار مهاجر در کشورهای خارجی است که به وطن خود بازگشت داده می شود. در شرایط مهاجرت گسترده در سطح جهان، پولی که مهاجرین به سرزمین های زادگاه خود می فرستند، هم از نقطه نظر امرار معاش و هم از زاویه توسعه، در بسیاری از کشورها اهمیت پیدا کرده است.

جریان وجوه ارسالی به جهان در حال توسعه طی چند سال گذشته روند رو به رشد و با ثباتی داشته است. برخلاف دیگر جریانهای خالص مالی (کمک و وام)، که کاهشی یا ایستا هستند وجوه ارسالی ماهیت افزایشی داشته و دومین منبع جریانهای خالص مالی به کشورهای در حال توسعه می باشد. علیرغم رکود در مهم ترین کشورهای میزبان مهاجران، علائمی از کاهش در وجوه ارسالی دیده نمی شود. براساس پژوهش های انجام شده، وجوه ارسالی برای سرمایه گذاری، نوع دوستی و حمایت مالی خانواده مهاجر فرستاده می شود (ادو کاک و یان سان ۲۰۱۱). در قسمت بعد ضمن بررسی روند ارسال وجوه و معرفی عمده ترین کشورهای ارسال کننده برای ایران، به شکلی خلاصه انگیزه های مهاجر از ارسال وجوه را برشمرده و به معرفی عوامل کلان تعیین کننده وجوه می پردازیم.

تعریف مسأله

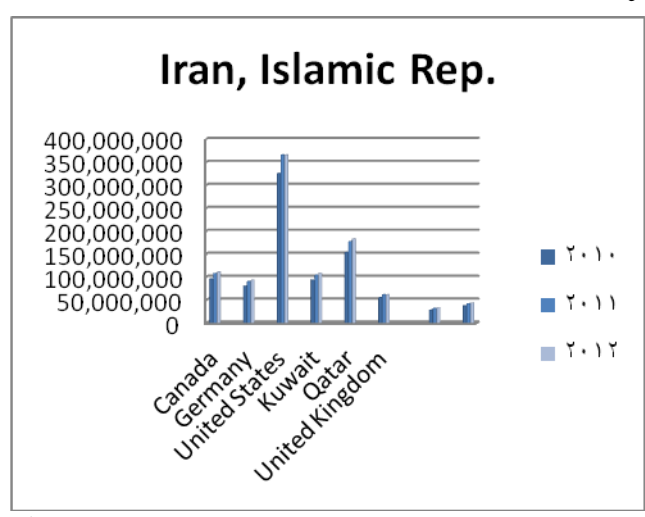
وجوه ارسالی یک منبع مهم و در حال رشد از ارز خارجی می باشد. این وجوه برای ایران با یک رشد ملایم به بیش از ۱ میلیون دلار یا ۰,۲۴ درصد تولید ناخالص ملی در ۲۰۱۳ رسیده است^۳ (نمودار ۱). وجوه ارسالی مهاجران به عنوان ابزارهای توسعه برای کشورهای صادر کننده نیروی کار مطرح شده است. براساس گزارشات رسمی وجوه ارسالی برای کشورهای در حال توسعه به یک منبع بزرگ از جریان های خارجی تبدیل شده که سرمایه گذاری مستقیم خارجی را دنبال می کند. یکی از مهم ترین ویژگی های وجوه ارسالی به عنوان یک جریان خارجی ماهیت خصوصی بودن آن است، که در مسیر انتخابی دولت هزینه نمی شوند، بهره ای بابتشان پرداخت نمی شود و نیازی به بازپرداخت آنها نیست (الموحوب موهود و همکاران).

³ . World Development Indicators

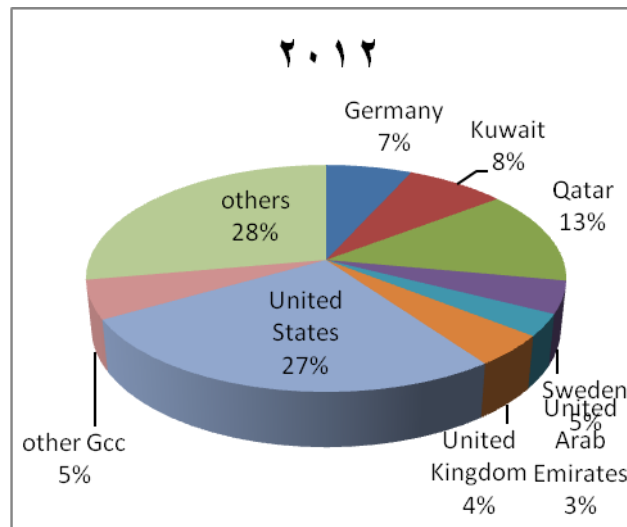
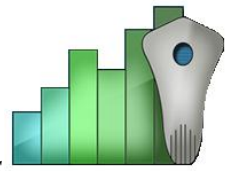

نمودار ۱: جریان وجوه ارسالی به ایران طی سالهای ۲۰۱۳-۱۹۹۸ (مأخذ: یافته های پژوهش)

افزایشهای اخیر در جریان وجوه، از عمده ترین کشورهای میزبان مهاجران سرچشمه گرفته است. عمده ترین کشورهای میزبان مهاجران ایرانی امریکا، قطر، کشورهای اروپایی و شورای همکاری خلیج فارس می باشد (نمودار ۲). همانطور که می بینیم جریان ارسال وجوه به ایران به صورت معتدلی افزایشی است. در سال ۲۰۱۲ مهاجران ایرانی که در امریکا زندگی می کنند در بیش از یک سوم کل وجوه ارسالی به ایران (۲۷ درصد) سهم می باشند، قطر ۱۳ درصد، کشورهای اروپایی ۲۸ درصد، کویت ۸ درصد، دیگر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس ۵ درصد و ۲۸ درصد سهم دیگر کشورهای جهان می باشد (نمودار ۳).

نمودار ۲: جریان وجوه ارسالی از عمده ترین کشورهای پرداخت کننده طی سالهای ۲۰۱۲-۲۰۱۰ (مأخذ: یافته های پژوهش)

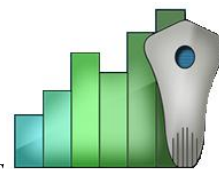
نمودار ۳: جریان وجوه ارسالی از کشورهای میزبان طی ۲۰۱۳-۲۰۱۲ (مأخذ یافته های پژوهش)

مهاجران همواره در زادگاه خود خانواده و خویشاوندان، میراث ها، علقه ها، تمایلات و مواردی از این قبیل دارند که این موارد باعث ارسال وجوهی از مهاجران به اجتماع زادگاه خود می گردد. مطالعه علل ارسال وجوه و اینکه چرا مهاجران پول خود را انتقال می دهند در تحقیقات سال های اخیر توسعه یافته است. دو رویکرد اصلی در این زمینه وجود دارد: (۱) انگیزه مهاجران به عنوان یک عمل نوع دوستانه برای تامین و بالا بردن رفاه جامعه زادگاهش (۲) انگیزه سرمایه گذاری برای گرفتن مزیت و استفاده از بازدهی بالا و فرصت های سودآور در کشور مبدأ می باشد. وجوه ارسالی عوامل تعیین کننده خرد و کلان دارد. عوامل تعیین کننده کلان، ترکیبی از عوامل تعیین کننده مثل دستمزد در کشور میزبان، تورم، نرخ ارز، شرایط اقتصادی در هر دو کشور خانه و میزبان می باشند.

مبانی نظری

به طور کلی مطالعات فراوانی در زمینه وجوه ارسالی انجام گرفته است که هر کدام از این مطالعات یکسری متغیرها را بر اساس نظریه و نیز مطالعات پیشین به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته اند، برخی از این مطالعات به شرح زیر هستند: ادو کاک و یان سان^۴ (۲۰۱۱) بر اساس یک مجموعه از ۱۵ کشور، در مقاله ای با عنوان «چرا وجوه ارسالی به پاکستان بالا می رود و پایین نمی آید؟» جریان وجوه ارسالی دوجانبه به پاکستان را طی دوره ۲۰۰۸-۱۹۹۷ با استفاده از دو روش تخمین حداقل مربعات معمولی و بیزین مطالعه نمودند. نتایج نشان داد که نرخ سرمایه گذاری در هر دو کشورهای میزبان و مبدأ، نرخ ارز موثر واقعی و اسمی، مهارت نیروی کار مهاجر و شرایط اقتصادی در پاکستان نقش قوی در توضیح وجوه ارسالی بازی می کند. سطح درآمد مهاجران در توضیح سطح وجوه ارسالی با استفاده از روش حداقل مربعات معمولی بسیار معنادار است اگرچه با استفاده از روش بیزین معناداری کمتری دارد. با ورود متغیر مهارت، تولید ناخالص داخلی کشور میزبان معناداری بالاتری ندارد و نشان می دهد که متغیر مهارت، شاخص برتری از ظرفیت درآمدی و هدایت کننده وجوه ارسالی می باشد. بازدهی سرمایه گذاری در هر دو کشورهای میزبان و پاکستان تحت هر

⁴ - udo kock and yan sun(2011)

دو روش تخمین بسیار معنادار است و نشان می دهد که پرداخت کنندگان وجوه به تغییرات فرصت های سرمایه گذاری در کشورهای میزبان و پاکستان واکنش نشان می دهند. نتایج تخمین همچنین نشان می دهد که وجوه ارسالی تحت تاثیر هر دو نرخ ارز اسمی و نرخ ارز موثر واقعی قرار دارد. نرخ ارز موثر واقعی نسبت به نرخ ارز اسمی، تحت روش بیزین از معناداری کمتری برخوردار است. همچنین تولید محصولات عمده کشاورزی به عنوان یک پروکسی از ثروت اقتصادی داخلی در توضیح رفتار وجوه ارسالی معنادار است.

استرابر^۵ (۱۹۸۶) مقاله ای با عنوان «عوامل تعیین کننده جریان وجوه ارسالی از آلمان به ترکیه» در طول دوره ۱۹۸۲-۱۹۶۳ ارائه داده است. نویسنده مستقیماً عوامل تعیین کننده وجوه ارسالی نیروی کار را بررسی نکرده و این سوال را که چه عواملی تعیین کننده تمایل به سرمایه گذاری پس اندازهای مهاجران در هریک از دو کشورهای خانه یا خارج از کشور است؟، پاسخ می دهد. فرضیه، انگیزه سرمایه گذاری وجوه ارسالی می باشد و سوال می کند، که چه قسمت از این پس اندازها پرداخت خواهند شد و چه عواملی تعیین کننده این تصمیم می باشد. اگرچه مقاله، دوره قبل از آزادی مالی ترکیه را پوشش می دهد، نتایج نشان می دهد که انگیزه سرمایه گذاری همیشه در تصمیمات وجوه ارسالی مهاجران ترکی جایی دارد. نویسنده از درآمد کشور میزبان به عنوان متغیر توضیحی استفاده نکرده، اما از متغیر دستمزد و احتمال فعال شدن در کشور میزبان استفاده کرده است. با استفاده از روش تخمین حداقل مربعات معمولی، دو متغیر ذکر شده اثر مثبت و معنادار دارند و مهم تر از سطح درآمد در کشور میزبان نشان داده شده اند. در این مقاله سطح دستمزد و احتمال فعال شدن تعیین کننده بالقوه جریان وجوه ارسالی می باشند. اعتماد مهاجران ترکی سلامت و قابلیت تبدیل شدن به پول سرمایه گذاریشان در ترکیه را پوشش می دهد و اثر مهمی روی تصمیمات آنها برای پرداخت دارد.

لئوناسکیوپو و نیکولاس زیگفرید^۶ (۲۰۰۶) با استفاده از روش داده های تابلویی^۷ «عوامل تعیین کننده وجوه ارسالی نیروی کار از ۲۱ کشور اروپای غربی به ۷ کشور همسایه» را مطالعه کردند. بررسی ها نشان داد که برای پرداخت کننده وجوه، انگیزه نودوستی مهم تر از انگیزه سرمایه گذاری می باشد و همچنین تفاوت تولید ناخالص داخلی بین کشورهای پرداخت کننده و دریافت کننده وجوه، همخطی مثبت با متوسط وجوه ارسالی سرانه مهاجر دارد. تفاوت نرخ بهره نیز معنادار نبوده و انگیزه سرمایه گذاری ضعیف را نشان می دهد. مهارت نیروی کار مهاجر، وجوه ارسالی را افزایش می دهد و یک اقتصاد غیر رسمی بزرگ در کشور فرستنده، جریان وجوه ارسالی را کاهش می دهد.

هانگ و همکاران^۸ (۲۰۰۵) بررسی کردند «آیا شرایط اقتصاد کلان کشور میزبان وجوه ارسالی را تحت تأثیر قرار می دهند». یافته های آنان حاکی از آن است که شرایط اقتصادی کشور میزبان مهم ترین عامل محرک وجوه ارسالی است و اثر معناداری از شرایط اقتصادی کشور میزبان وجوه ارسالی پیدا نکردند. هانگ و همکارش ابتدا مدل را

⁵ - Straubhaar 1986

^۵ - Schiopu, Loana-Siegfried, Nikolaus (2006)

^۶ - panel data

⁷ - Gupta (2005)

⁸ - Huang, Vargas-Silva (2005)

ایجاد کردند و سپس از یک مدل تصحیح خطا برداری^۹ برای مطالعه این ارتباط، استفاده کردند با این استدلال که این مدل، مشکل درونزایی بین وجوه ارسالی و دیگر متغیرهای کلان را حل می کند. نقطه مهم دیگر این مقاله استفاده از متغیر بیکاری بعنوان پروکسی برای درآمد کشور میزبان می باشد چرا که نرخ بیکاری نسبت به تولید ناخالص داخلی انعکاس بهتری از فرصتهای مولد درآمد مهاجران می باشد.

گابتا^{۱۰} (۲۰۰۵) «عوامل کلانی که توانایی توضیح مکانیسم حرکت وجوه ارسالی به هند را دارند» آنالیز کرد. تحلیل های اقتصادسنجی نشان داد که بیشتر عوامل کلان در توضیح رفتار وجوه ارسالی بی معنی می باشند. یکی از متغیرهای موثر بر وجوه ارسالی، درآمد مهاجران است. از طرف دیگر فعالیتهای اقتصادی کشور منبع موثر بر وجوه ارسالی می باشد. در مورد هند وجوه ارسالی در طول دوره هایی با رشد اقتصادی کم هند بیشتر شده است.

اهداف و چارچوب نظری

در این قسمت ضمن بیان اهداف پژوهش، تئوریهای مهاجرت را مطرح کرده، در ادامه به بررسی عوامل تعیین کننده وجوه ارسالی و نحوه اثرگذاری آنها می پردازیم.

هدف از انجام پژوهش بررسی روند وجوه ارسالی به ایران و عوامل تعیین کننده این وجوه می باشد لذا در این خصوص می توان اهداف را به صورت زیر بیان کرد:

- بررسی روند وجوه ارسالی نیروی کار به داخل و مهم ترین کشورهای میزبان نیروی کار ایرانی
- بررسی تعدادی از متغیرهای کلان اقتصادی موثر بر وجوه ارسالی و نحوه اثر گذاری آنها بر وجوه

نظریه^{۱۱} NELM

تئوری که به مهاجرت به مثابه یک راهبرد، جهت متنوع کردن سبد مالی خانواده، نگاه می کند. به عبارت دیگر، افراد در این تلاش خانوادگی برای دگرگونی اقتصاد و بالا بردن درآمد خانوار، به بازار کار دیگر مهاجرت می کنند. در بازار دیگر، مهاجران با فرستادن پول برای خانواده شان به خانواده و جامعه کمک می کنند. اثر مستقیم این عمل، افزایش درآمد خانواده است و اثر غیر مستقیم آن اثرات فزاینده ای است که با خرید کالاهای بیشتر و احتمالاً بسته شدن قراردادهای جدید با کارگران به وجود می آید (یزدان ابراهیمی، ۱۳۸۱).

نئوکلاسیکها

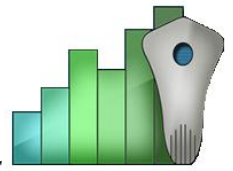
تحلیل مهاجرت توسط نئوکلاسیکها با اسمیت^{۱۲} و راونشتاین^{۱۳} آغاز شد. فرض اساسی در این الگو آن است که افراد مطلوبیت خود را، با توجه به محدودیت بودجه، به حداکثر می رسانند. با توجه به این فرض، به طور کلی نئوکلاسیکها

9 - VECM

10 - Nimi et al.(2008)

11 - New Economic Labour market

12 - Smith

معتقدند که مهاجرت به دلیل تفاوت‌های جغرافیایی در عرضه و تقاضای نیروی کار و در نتیجه، تفاوت دستمزدها در دو منطقه رخ می‌دهد (یزدان ابراهیمی، ۱۳۸۱). افراد مطلوبیت خود را از طریق تخصیص درآمد بین هزینه خانواده در کشور مبدأ، مصرف خود در کشور میزبان و پس انداز ماکزیمم می‌کنند. فرد می‌تواند دارایی‌های مالی و غیر مالی را در هر دو کشور مبدأ و میزبان بدست بیاورد. این توجه به مقدار پس انداز و نرخ بازدهی دارایی‌ها در هر دو کشور خانه و مبدأ می‌باشد، مهاجر ترکیبی از دارایی را در دو کشور انتخاب می‌کند که بازدهی سبب دارایی او را ماکزیمم کند. بنابراین مقدار وجوه ارسالی تابعی از شرایط اقتصاد کلان در هر دو کشور مبدأ و مقصد می‌باشد.

میزان وجوه ارسالی به سطح پس انداز مهاجران در کشور میزبان مهاجر بستگی دارد که می‌توانند از پس اندازشان در کشور میزبان استفاده کنند و یا تصمیم به پرداخت آن به صورت وجوه ارسالی بگیرند و این تصمیم به پرداخت می‌تواند با دو انگیزه بیان شده در زیر انجام گیرد:

انگیزه نوع دوستی

مهاجران برای کمک به درآمد خانواده در کشور خانه پول می‌فرستد، در نتیجه مطلوبیت آنها به درآمد خانواده در کشور خانه بستگی دارد. مقدار وجوه ارسالی با کسب درآمد توسط مهاجران افزایش و با کسب درآمد خانوادهایشان کاهش می‌یابد (الموحوب موهود و همکاران ۲۰۰۸).

انگیزه سرمایه گذاری

بسیاری از تئوری‌های اخیر روی انگیزه سرمایه گذاری در پرداخت تمرکز دارد. در این مورد انتقالات مهاجر به منظور گرفتن بازدهی از سرمایه گذاری در کشور خانه می‌باشد. مهاجران می‌توانند برای سرمایه گذاری پس اندازهایشان در کشور خانه و نیز در کشور میزبان تصمیم بگیرند. اگر عمده ترین انگیزه پرداخت سرمایه گذاری در کشور خانه باشد، می‌توان گفت که انگیزه سرمایه گذاری تعیین کننده تصمیمات پرداختی مهاجران است. سرمایه گذاری برای گرفتن مزیت و استفاده از بازدهی بالا و فرصت‌های سودآور در کشور مبدأ می‌باشد که پایداری اقتصاد کلان در کشورهای خانه و میزبان، دیفرانسیل نرخ بهره و نرخ ارز عوامل تعیین کننده تصمیمات پرداخت کننده مهاجران می‌باشند. همچنین لوکاس و استارک (۱۹۸۵) نشان دادند که مهاجران برای مراقبت از سرمایه گذاریشان در کشور خانه به خانوادهایشان نیاز دارند، بنابراین در مقابل حمایت اعضای خانواده از سرمایه گذاریشان، پرداخت وجوه ادامه می‌یابد.

روش شناسی

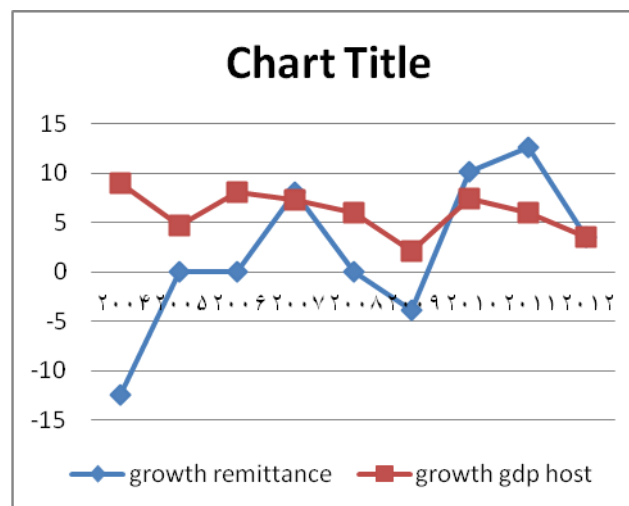
مطالعه حاضر با استفاده از روش توصیفی طی سالهای ۲۰۰۴-۲۰۱۲ ضمن ترسیم جریان وجوه ارسالی نیروی کار به بررسی نحوه اثرگذاری آنها می پردازیم. همچنین به منظور تهیه آمار و اطلاعات مورد نیاز در این تحقیق از اطلاعات مستند در پایگاههای آماری از جمله (WDI) استفاده خواهد شد و کشورهای میزبان به دلیل محدودیت دسترسی به اطلاعات شامل عمده ترین کشورهای ارسال کننده وجوه از جمله امریکا، قطر و کانادا در نظر گرفته شده است.

یافته های پژوهش

در این مطالعه از آمارهای نرخ رشد وجوه ارسالی نیروی کار، نرخ رشد تولید ناخالص ملی، نرخ ارز موثر واقعی و نرخ واقعی بهره، با توجه به مطالعات انجام شده، به عنوان عوامل تعیین کننده وجوه استفاده شده است.

روند رشد تولید ناخالص داخلی کشورهای میزبان

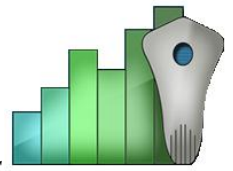
شرایط اقتصادی کشور میزبان مهم ترین عامل محرک وجوه ارسالی است. یک لینک بین وجوه ارسالی و ظرفیت درآمدی پرداخت کننده با این باور که قدرت کسب درآمد بالاتر به وجوه ارسالی بیشتر منجر می شود طراحی می کنیم (الموحوب موهود و همکاران ۲۰۰۸). در تمامی مطالعات انجام شده در این زمینه تولید ناخالص داخلی کشور میزبان اثر معنادار و مثبت بر وجوه ارسالی داشته است و انگیزه پرداخت تغییری در این علامت به وجود نخواهد آورد. با توجه به نمودار ۴ ارتباط مثبت رشد وجوه با رشد تولید ناخالص ملی کشورهای میزبان برای ایران نیز قابل مشاهده است.

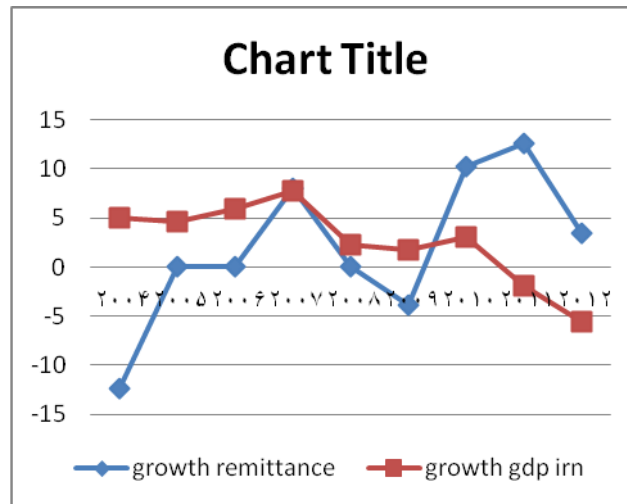
نمودار ۴: روند نرخ رشد وجوه ارسالی و تولید ناخالص داخلی کشورهای میزبان طی سالهای ۲۰۰۴-۲۰۱۲ (مأخذ: یافته های پژوهش)

روند رشد تولید ناخالص داخلی ایران

این شاخص معیاری برای سطح درآمد مهاجر در کشور خانه می باشد. مطابق تحقیقات تجربی، اگر انگیزه نودوستی بر رفتار پرداخت مهاجر حاکم باشد، علامت انتظاری این متغیر منفی است. وقتی درآمد مهاجر در کشور خانه کاهش می یابد، مهاجران برای اطمینان از همان سطح مطلوبیت خانوادشان، پول بیشتری می فرستند. برای انگیزه سرمایه گذاری

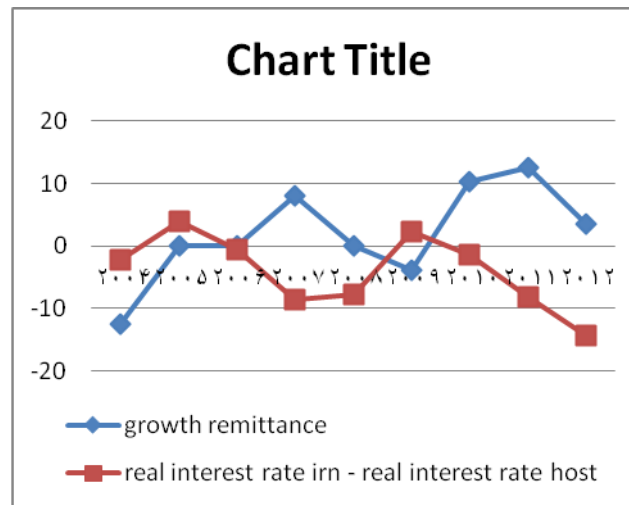
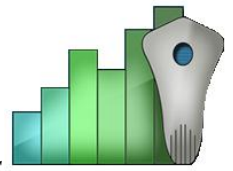
علانت انتظاری مثبت می باشد. وقتی درآمد خانواده در کشور خانه افزایش می یابد، مهاجران برای تأمین مالی سرمایه گذاریشان یا کسب دارایی برای دوران بازنشستگی و ارث برای خانواده پول بیشتری می فرستند (الموحد و همکاران ۲۰۰۸). تولید ناخالص داخلی عاملی اثر گذار و در بیشتر مطالعات انجام شده اثر منفی بر وجوه ارسالی دارد. روند رشد وجوه و تولید ناخالص داخلی در ایران نشان از رابطه مثبت بین آنها دارد (نمودار ۵)

نمودار ۵: روند نرخ رشد وجوه ارسالی و تولید ناخالص داخلی ایران طی سالهای ۲۰۱۲-۲۰۰۴ (مأخذ: یافته های پژوهش)

روند تفاوت نرخ واقعی بهره ایران با کشورهای میزبان

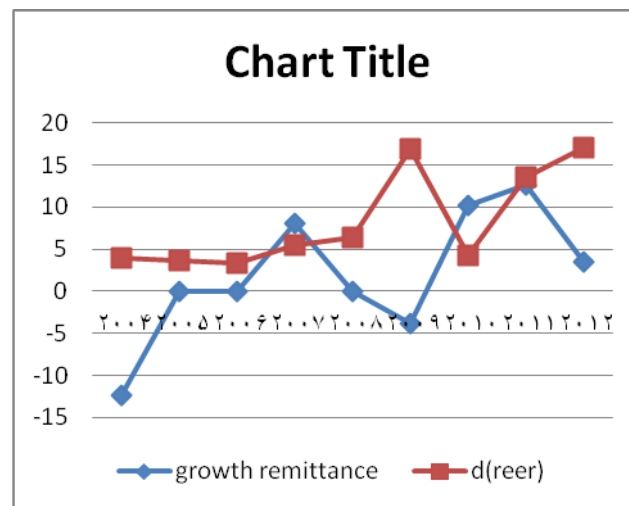
وجوه ارسالی به عنوان قسمتی از تصمیمات سرمایه گذاری نیروی کار مهاجر مورد توجه قرار دارد، که فرصت های سرمایه گذاری در کشورهای خانه و میزبان وجوه ارسالی را تحت تأثیر قرار می دهند (ادو کاک و یان سان ۲۰۱۱). براساس نظریه نرخهای بازدهی متفاوت، در انتقال سرمایه، اصلی ترین عاملی که باید بدان توجه داشت بازدهی انتظاری است. بر اساس این نظریه همانگونه که در داخل یک کشور، سرمایه گذاری در فعالیت سود آورتر صورت می گیرد، اگر در کشور خانه بازده انتظاری بالاتر از کشور میزبان باشد، سرمایه از کشور میزبان نیروی کار مهاجر، خارج و به کشور روی خواهد آورد. در مطالعات انجام شده اثر مثبت نشان دهنده انگیزه سرمایه گذاری در کشور مبدأ و اثر منفی آن سرمایه گذاری در بخش مسکن کشور مبدأ رانشان می دهد (الموحد و همکاران ۲۰۰۸). نمودار ۶ منفی بودن این ارتباط را برای ایران نشان می دهد.

نمودار ۶: روند نرخ رشد وجوه ارسالی و دیفرانسیل نرخ بهره ایران با کشورهای میزبان طی سالهای ۲۰۰۴ - ۲۰۱۲ (مأخذ یافته های پژوهش)

روند نرخ ارز موثر واقعی

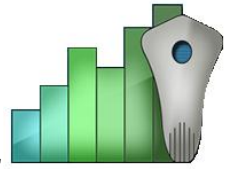
نرخ ارز عامل موثر دیگری در فرآیند انتقال وجوه است. ثبات نرخ ارز، اطمینان در محیط اقتصادی را افزایش می دهد و تصمیم گیری برای سرمایه گذاری در حال و آینده را منطقی تر می نمایاند. دگرگونی و نوسانات گسترده نرخ ارز، تغییر وسیع ارزش دارایی ها را در پی دارد و قیمت گذاری و تجزیه و تحلیل هزینه - فایده طرحها را دشوار می کند. در تعدادی از مطالعات اثر مثبت و معنادار نرخ ارز به اثبات رسیده است. بررسی روند تغییرات نرخ ارز برای ایران منفی بودن این ارتباط را نشان می دهد (نمودار ۷).

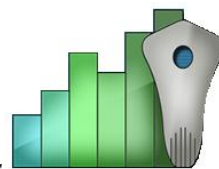
نمودار ۷: روند نرخ رشد وجوه ارسالی و نرخ ارز موثر واقعی طی سالهای ۲۰۰۴ - ۲۰۱۲ (مأخذ یافته های پژوهش)

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش پس از بررسی روند وجوه ارسالی به ایران و انگیزه های مهاجران برای ارسال وجوه، به بیان عوامل تعیین کننده وجوه ارسالی براساس نظریه های nelm و نئوکلاسیک ها و نحوه اثر گذاری آنها بر وجوه طی سالهای ۲۰۱۲ -

۲۰۰۴ پرداخته شده است. نتایج نشان از ارتباط مثبت تولید ناخالص داخلی و خارجی با وجوه و ارتباط منفی تفاوت نرخ بهره داخلی و خارجی و نرخ ارز موثر واقعی با وجوه ارسال شده به ایران دارد. این نحوه اثرگذاری متغیرهای کلان، قوی بودن انگیزه سرمایه گذاری مهاجران را در ارسال وجوه به ایران نشان می دهد. قابل ذکر است که ارتباط منفی دیفرانسیل نرخ بهره با وجوه، سرمایه گذاری مهاجران در بخش مسکن را برای دوران بازنشستگی و تعطیلات نشان می دهد.

منابع

- آزادی کناری، شعبان ۱۳۸۸. بررسی اثرات قانونمند کردن مهاجرت (اعزام) نیروی کار به خارج از کشور بر بازار کار ایران، کار و جامعه، شماره ۲۱۱، صفحات ۱۰۳-۹۱.
- ابراهیمی، یزدان ۱۳۸۱. بررسی عوامل اقتصادی موثر بر تمایل دانشجویان رشته های برق و کامپیوتر به مهاجرت، فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، شماره ۲۳ و ۲۴، صفحات ۹۶-۷۵.
- 2008” Macroeconomic Determinants of Migrants’ Remittances -El Mouhoub Mouhoud, Joël Oudinet, Elif Unan in the Southern and EasternMediterranean Countries”, Centre d’Economie de l’Université de Paris Nord
- Gupta P. (2005), "Macroeconomic Determinants of Remittances: Evidence from India", International Monetary Fund, Working Paper No.WP/05/224
- Huang P., Vargas-Silva C. (2005), "Macroeconomic Determinants of Workers’ Remittances: Host vs. Home Country’s Economic Conditions", EconPapers: International Finance, 2005 - econwpa.wustl.edu.
- Huidan Lin , Hannah, 2010 ,” Determinants of Remittances: Evidence from Tonga”, WP/11/18 International – Monetary Fund.
- Kock,Udo –Sun,Yan, 2011”Remittances in Pakistan-Whay have they gone up,an Whay aren’t they coming – own?”, WP/11/200 International Monetary Fund.
- Schiopu,Loana-Siegfried,Nikolaus,2006”Determinants of Workers’ Remittances: :Evidence from the European – Neighbouring Region”, Working Paper Series No 688 (European Central Bank).
- Straubhaar T. (1986), "The Determinants of Workers’ Remittances: The Case of Turkey", Weltwirtschaftliches – Archiv, 122, pp.728-740.
- World Bank, 2012, World Development Indicators, <http://devdata.worldbank.org/data-query> .-
- Lucas, Robert E.B., and Oded Stark, 1985, Motivations to Remit: Evidence from Botswana, Journal of Political Economy, Vol. 93, pp. 901-18.